

Maa- ja metsätalousministeriö

Viite: MMM:n lausuntopyyntö 7.9.2022, VN/32878/2021

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI ELÄINTAUTILAIN MUUTTAMISESTA

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt valtiovarainministeriöltä lausuntoa edellä mainitusta esitysluonnoksesta. Ministeriö toteaa lausuntonaan seuraavan.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi eläintaulakia (76/2021) siten, että eläintaudeista aiheutuvien kustannusten ja menetysten korvaamista koskeviin säännöksiin ehdotetaan tehtäväksi muutokset, jotka ovat tarpeen vuoden 2023 alusta voimaan tulevan EU:n valtioneuvoston päätöksen vuoksi. Muutoksista huolimatta korvausjärjestelmä säilyisi pääosin nykyisellään. Lisäksi korvaussäännöksiin tehtäisiin eräitä sääntelyä selkeyttäviä täsmennyksiä ja rajauksia. Alueellisina taudintorjuntatoimenpiteinä perustettaviin rajoitusvyöhykkeisiin liittyvät viranomaisten toimivaltasäännökset ehdotetaan muotoiltavaksi uudella tavalla. Muutoksilla ei ole tarkoitus muuttaa nykytilaa, vaan poistaa toimivaltasäännöksiin liittyvät tulkintavaikeudet, joita eräiden uusien Euroopan komission säännösten terminologia on aiheuttanut.

Lisäksi ehdotetaan, että eläintautien varalta otettuja näytteitä tutkivien laboratorien nimeämistä ja ilmoitusvelvollisuutta koskevien, toiminnan pätevyyden kontrolloimiseksi säädettyjen vaatimusten ulkopuolelle rajataan ne laboratoriot, joissa näytteitä tutkitaan ainoastaan tieteellisen tutkimuksen suorittamiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.4.2023. Siirtymäaika sopeuttaa olemassa olevat ryhmäpoikkeuksiin perustuvat korvausjärjestelmät uusiin valtioneuvoston päätöksiin päättyä 30.6.2023.

Valtiovarainministeriö toteaa, että eläintautilaissa tarkoitettu korvausjärjestelmä perustuu valtion vastuuseen korvauksista. Valtio maksaa myös sika-tilojen salmonellatapauksissa väliaikaista tukea suorien korvausten muodossa, koska muunlaisten riskienhallintaa koskevien järjestelyjen kuten vakuutusten ja rahastoinnin toteuttamista koskevat selvitykset ovat maa- ja metsätalousministeriössä edelleen kesken. Ruokaviraston maksamat korvaukset eläintautien hävittämisen aiheuttamista menetyksistä maksetaan valtion talousarvion momentilta 30.20.20 (Eläinlääkintähuolto ja kasvintuhojen torjunta). Viime vuosina korvauskustannukset ovat olleet nousussa.

Esityksen mukaan siihen sisältyvät ehdotukset, joilla valtion varoista maksettavia kustannuksia ja korvauksia koskevat eläintautilain säännökset kytkeettäisiin EU:n uusiin valtioneuvoston päätöksiin, mahdollistaisivat valtion varojen käyttämisen eläintautikustannusten korvaamiseen pääosin nykyiseen tapaan sekä hätätoimenpiteitä koskevan Euroopan unionin rahoituksen saamisen sitä koskevien säännösten mukaisesti. Esityksen mukaan korvauksista aiheutuvia kustannuksia hillitsivät ehdotukset, joiden perusteella tuotannon keskeytyksistä aiheutuvan taloudellisen vahingon korvauksia voitaisiin maksaa vain maatalousyrittäjille ja joilla täsmennettäisiin lopetetuista eläimistä maksettavan korvauksen perusteena olevan eläimen käyvän arvon määrittelyä.

Esityksessä arvioidaan, että siinä tarkoitetuilla täsmennyksillä ja muutoksilla ei ole vaikutusta valtion vuoden 2023 talousarvioon. Tämä johtuu esityksen mukaan siitä, että suuria kustannuksia ja vahinkoja aiheuttavia taudinpurkauksia, joissa taloudellisten vahinkojen korvaamiseen liittyvillä rajoituksilla olisi käytännössä merkitystä, ei esiinny vuosittain, vaan satunnaisesti, jolloin korvausten maksamiseen on tarvittu lisätalousarvioissa päätettyä rahoitusta.

Esityksen mukaan siinä tarkoitetuilla muutoksilla ei lisätä viranomaisille uusia tehtäviä. Ehdotetut muutokset ja täsmennykset selkiyttävät esityksen mukaan Ruokaviraston velvollisuuksia ja toimintamahdollisuuksia rajoitusvyöhykkeiden perustamisessa, laboratorioden nimeämisessä ja rekisteröinnissä sekä korvaushakemusten käsittelyssä. Ehdotetuilla täsmennyksillä rajoitusvyöhykkeiden perustamista koskeviin toimivaltasäännöksiin tai laboratoriotointia koskeviin säännöksiin ei arvioida olevan vaikutuksia valtiontalouteen. Viranomaistehtäviin liittyvät kustannukset katetaan esityksen mukaan hallinnonalan kehyspäätösten ja valtion talousarvioiden mukaisten määrärahojen ja henkilöstövuosimäärien puitteissa.

Esityksen mukaan valtion hallinnoiman eläintautirahaston luomiseen liittyy merkittäviä selvitettäviä kysymyksiä, epävarmuuksia ja haasteita, minkä johdosta sitä ei voida esittää nykyisen järjestelmän korvaajaksi ainakaan tässä yhteydessä, jossa päivitykset eläintautilain korvaussääntelyyn ovat kiireellisellä aikataululla tarpeen EU:n valtioneuvoston päätösten uudistamisen vuoksi. Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että jo nykyisen hallitukseen ohjelmaan sisältyy linjaus eläintautirahaston valmistelusta. Hallitusohjelman lähtökohtana on eri tahojen kuten yritysten, maataloustuottajien ja valtion osallistuminen rahastojärjestelmän eli tautikorvausten kustannusten kattamiseen. Esityksen mukaan parhaillaan selvitetään edellytyksiä perustaa valtion rahasto, johon kerättäisiin veroluonteisia maksuja elinkeinolta ja josta valtio maksaisi korvauksia taudinpurkausten yhteydessä. Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että eräissä EU-jäsenvaltioissa on toteutettu EU-sääntelyn puitteissa eläintautien korvaamiseen valtion ja

elinkeinonharjoittajien tai niitä edustavien yhteisöjen rahoittamia rahastoja, mihin esityksessäkin viitataan (s. 16). Ministeriö pitää olennaisena vaihtoehtoisten, muuhunkin kuin valtion yksinomaiseen korvausvastuuseen perustuvien korvausjärjestelmien tarkastelua eläintautikorvauksia koskevassa jatkovalmistelussa.

Osastopäällikkö,
budjettipäällikkö

Mika Niemelä

Lainsäädäntöneuvos

Jyri Inha

Tiedoksi

VM/VKO

VN/32878/2021-VM-14

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: